

Ministerie van Economische Zaken, de heer H.G.J. Kamp
directoraat-generaal Energie, Telecom & Mededinging

Postbus 20401

2500 EK DEN HAAG

behandeld door

afdeling IO

telefoon 14 05 21

Ons kenmerk

uw kenmerk DGETM-EO / 17065303

bijlagen geen

Onderwerp: Advies winningsplan Eesveen (Vermilion)

Steenwijk
(verzendsdatum)

12 JULI 2017

Geachte heer Kamp,

Op 4 mei 2017 heeft u ons het gaswinningsplan Eesveen van Vermilion Energy Netherlands B.V. (Vermilion) toegestuurd met het verzoek om advies. Hierbij treft u ons advies aan.

De adviezen van het Waterschap Drents-Overijsselse Delta, Provincies Overijssel en Drenthe en gemeenten Steenwijkerland en Westerveld zijn in onderling overleg tot stand gekomen.

De boor/winlocatie ligt op grondgebied van de gemeente Steenwijkerland. U geeft aan dat u voor de huidige gaswinning Eesveen-01 (vanaf 1986) op 18 augustus 2014 instemming heeft verleend met het winplan voor die winning. Dit gasveld bevindt zich onder de gemeente Steenwijkerland maar ook onder de gemeente Westerveld. In het verlengde van het gasveld Eesveen-01 wil Vermilion een tweede veld, eveneens liggend onder de gemeente Westerveld aanboren en, indien succesvol, gaan winnen.

Algemeen

Communicatie

Wij maken graag gebruik van het adviesrecht waarbij wij, aandringen om de positie van inwoners van onze gemeente centraal te blijven stellen. Communicatie en transparantie spelen hierbij een belangrijke rol zowel door uw Ministerie als door Vermilion. Het moet voor inwoners duidelijk zijn dat de voorgenomen gaswinning alleen plaats vindt onder voorwaarden, waarbij nadelige gevolgen worden bewaakt en zoveel mogelijk worden voorkomen. Inwoners dienen tijdig op de hoogte te worden gesteld van eventuele ontwikkelingen gedurende de levensduur van een gaswinning. Inwoners en betrokkenen hebben in het kader van de nieuwe Mijnbouwwet de gelegenheid een zienswijze in te dienen op het moment dat uw ontwerp-instemmingsbesluit gepubliceerd wordt. Het is een goede zaak dat uw Ministerie gedurende de periode van ter inzagelegging een voorlichtingsavond organiseert, samen met Vermilion en andere partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het voorliggende winningsplan en onderliggende studies. Hierbij kan gedacht worden aan het SodM, Tcbb, TNO en/of betrokken adviesbureaus. Het zou de transparantie en het gevoel van betrokkenheid nog verhogen, als ook vóór die tijd al bekendheid aan het winningsplan wordt gegeven. Ook een 'publieksvriendelijke samenvatting' van het winningsplan kan bijdragen aan een goede dialoog tussen inwoners,

betrokkenen en Vermilion. Een langjarige zorgvuldige communicatie door Vermilion met de omgeving is nodig. Hierdoor kunnen vroegtijdig eventuele signalen worden opgevangen van problemen of overlast door gaswinning, zodat hier dan op gereageerd kan worden.

Advies

Wij adviseren u:

1. In uw instemmingsbesluit een communicatieprotocol voor Vermilion op te nemen en dat u samen met andere partijen waaronder gemeente(n) werkt aan verbetering en optimalisering van de communicatie waarbij rekening wordt gehouden met de belevingswereld van inwoners.
2. Vermilion voor te stellen tijdig en transparant te communiceren over het winningsplan met alle betrokken partijen, inclusief bewoners, ondernemers, eigenaren en pachters in het betreffende gebied;
3. Vermilion te verplichten om alle verwachte bodemdaling in de omgeving van het gasveld Eesveen op een heldere manier inzichtelijk te maken voor een breed publiek.
4. Vermilion te adviseren om de planning, de gevolgen van winning, de onderhoudswerkzaamheden, aanspreekpunt bij klachten en resultaten van monitoring duidelijk te communiceren en af te stemmen met alle betrokken partijen.

Termijn/adviezen/informatie

U heeft in uw brief aangegeven dat er binnen 10 weken advies uitgebracht kan worden. In het overleg tussen de diverse adviesorganen (waterschap, gemeenten en provincies) is aangegeven dat deze termijn op zich ruim is, zij het dat onlangs het advies van Sodm is gestuurd. Om een gedegen advies uit te kunnen brengen is onderling overleg en afstemming nodig. Door de gezamenlijke overheden is gevraagd of de termijn verlengd kan worden. U heeft aangegeven geen verlenging te geven voor het uitbrengen van het advies. Verder missen wij wat betreft overige informatie in het winplan of in de begeleidende brief een overzicht van de verleende omgevingsvergunningen en (milieu)meldingen.

Advies

Wij adviseren u bij eerstvolgende winplannen tijdig de adviezen van TNO, Tcbb en Sodm te voegen, zodat deze adviezen meegenomen kunnen worden bij de advisering door lagere overheden. Dat geldt ook voor een overzicht van de verleende omgevingsvergunningen en (milieu)meldingen.

Leesbaarheid van het winningsplan

Het volgens de nieuwe standaard geschreven winningsplan Eesveen is goed leesbaar. Voorgestelde aanvullingen kunnen de leesbaarheid van de winningsplannen en het begrip van een plan nog meer ten goede komen. Daarnaast zijn we van mening dat een gezamenlijke evaluatie met regionale en lokale partijen tot waardevolle inzichten kunnen leiden, die het winningsplan en de daarbij horende procedure kunnen verbeteren.

Advies

Wij adviseren u om voor toekomstige winningsplannen:

1. Een lijst op te laten nemen met definities van geologische/technische termen die in het winningsplan gebruikt worden;
2. Kaarten, profielen e.d. aanvullend op duidelijk leesbaar A4-formaat en/of shape files toe te laten voegen als appendix bij het winningsplan.

3. Onderliggende rapportages, zoals AERIUS-berekeningen (stikstofdepositie) en vergunningen die het winningsplan genoemd worden beschikbaar te stellen voor alle adviserende partijen.
4. Gezamenlijk met regionale en lokale partijen de mogelijke verbeterpunten w.b.t. winningsplannen en de daarbij horende procedure te evalueren.

Inhoudelijk

1. Schade

Gaswinning zal in Nederland nog jarenlang plaatsvinden en inwoners zullen hier last van ondervinden. Inwoners staan veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gebruik van de ondergrond. De lokale inwoners vinden dat zij de lasten dragen voor het belang van Nederland als geheel. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate regionale of lokale belasting is. Schade wordt in principe vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak waar ze niet om hebben gevraagd en waar niets tegenover staat. Het gebruik van de ondergrond zal ook in de toekomst een grote rol spelen bij onze verder te verduurzamen energievoorziening. Voor het ook in de toekomst gebruiken van de ondergrond is van belang dat er een goede verdeling is van lusten en lasten. Wij begrijpen dat een dergelijke regeling zorgvuldig dient te worden voorbereid en uitgewerkt, maar verzoeken u toch vaart te zetten achter de realisatie ervan.

Voor Eesveen maar ook voor andere velden in de omgeving is een lichte bodemdaling voorspeld. De risico's op trillingen en bevingen worden als nihil ingeschat. Hierin gaat een grote mate van onzekerheid schuil. Op zich wordt het belang van gaswinning wel ingezien, maar de onzekerheden die er uit voortvloeien, daar willen inwoners niet mee geconfronteerd worden. Ondanks de opgedane ervaringen in Groningen ontbreekt nog steeds een adequate regeling voor schade en compensatie. Daarmee worden onzekerheden en wantrouwen vergroot en zeker niet weggenomen.

Op pag. 35 van het winplan wordt een zin besteed aan eventuele schade. Er kan of bij Vermilion gemeld worden of bij het landelijk loket. Wat wordt verstaan onder schade is niet nader bepaald.

Wij vinden dat voorafgaand aan gaswinning een bouwkundige vooropname (lees nulmeting) uitgevoerd zou moeten worden aan gebouwen en bouwwerken. Een (representatieve) nulmeting naar de toestand van de gebouwen, bouwwerken en gronden binnen de range van het gasveld is niet wettelijk verplicht maar lijkt bij te dragen aan mogelijke problemen en discussies in relatie tot bewijslast en het vertrouwen in de overheid.

Wij begrijpen dat het vooralsnog lastig is te bepalen hoe en tot hoe ver een dergelijke opname strekt maar wij verzoeken u nogmaals snel te komen met een oplossing en een adequate regeling. In het ontwerpinstemmingsbesluit voor Wapse heeft u als voorwaarde opgenomen richting Vermilion dat zij een representatieve nulmeting aan gebouwen dient uit te voeren. Door de gemeente Westerveld is in haar zienswijze ten aanzien van dit winplan aangegeven dat dit een te vrijblijvende voorwaarde is. U heeft bij brief van 7 juli 2016 (reactie op amendement nr. 104 bij wetsvoorstel 34 348, wetsvoorstel Mijnbouw veiligheid en regie) aangegeven dat u de uitvoering van een representatieve nulmeting bij nieuwe winning uit kleine velden gaat uitwerken en daarbij ook de ervaringen in Friesland zult betrekken. Eind van 2016 zou u hierover meer informatie kunnen verstrekken. Wij hechten er als lokale overheid veel waarde aan om aan de voorgeschreven representatieve nulmeting nadere voorwaarden te verbinden wat betreft het tijdsbestek waarbinnen dit gedaan moet worden (er wordt immers al gas gewonnen).

Daarnaast verzoeken wij bij deze voorwaarden een zodanige werkwijze op te nemen waarbij wordt voorgeschreven (zoals mogelijk in Friesland wordt gehanteerd) dat in elk geval een onafhankelijke instantie/organisatie ingeschakeld wordt welke de nulmeting beoordeelt.

Advies

1. Wij adviseren zo spoedig mogelijk te komen met een duidelijke regeling ten aanzien van bouwkundige (representatieve) metingen aan gebouwen en bouwwerken.
2. Wij adviseren te komen tot een adequate regeling voor schademelding, afdoening en vergoeding van schades en compensatie van alle bijkomende negatieve effecten. Daarbij verzoeken wij u zo snel mogelijk een onafhankelijke beoordelingscommissie in te stellen.
3. Wij adviseren u om aan uw instemmingsbesluit de voorwaarde te verbinden dat Vermilion verplicht is om een uitgebreide bouwkundige vooropname uit te voeren voor het gebied dat binnen het mogelijke invloedsgebied van de voorgenomen winning valt.
4. Wij adviseren u om in uw instemmingsbesluit voor dit winningsplan de verplichting op te nemen dat, naast de vergoeding van schade, ook de kosten die voortvloeien uit compenserende maatregelen, uitgevoerd door derden, inzichtelijk gemaakt en vergoed worden door Vermilion.

2. Bodemdaling

De bodemdaling ten gevolge van de gaswinning Eesveen zal naar verwachting klein zijn en kleiner dan de autonome bodemdaling. Echter, in het gebied bevinden zich meerdere gaswinningen, met elk een eigen winningsplan waar decentrale overheden afzonderlijk over kunnen adviseren. Het totaaloverzicht van het effect van alle winningen bij elkaar ontbreekt. Dit is vooral van belang waar bodemdalingskommen elkaar overlappen of vlak naast elkaar liggen. Een dergelijke aanvulling zal de advisering ten goede komen en meer duidelijkheid verschaffen naar de inwoners. Hetzelfde geldt voor extra bodemdaling ten gevolge van andere mijnbouwactiviteiten zoals zoutwinning en waterinjectie in de regio. Wij zijn van mening dat in het winplan bijvoorbeeld onvoldoende rekening is gehouden met de toename van de waterinjectie van Nijensleek (zie ook punt “waterafvoer”) en de mogelijke effecten hiervan.

Verder wordt in paragraaf 6.1.4 benoemd dat er een meetplan wordt opgesteld. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling van dit meetplan, hebben wij graag inzage in het concept meetplan en de adviezen die het SodM hier op geeft. Het geeft ons de mogelijkheid vast te stellen of de elementen die van belang zijn voldoende zijn meegenomen in het meetplan.

Wij vinden het van groot belang dat gedurende de winning (en de periode daarna) wordt gemonitord of de werkelijke bodemdaling overeen blijft komen met de verwachte maximale bodemdaling van 1 centimeter. Dit is ook van belang voor het reguleren van grond- en oppervlaktewaterstanden die passen bij de gebruiksfuncties in het gebied. Daarnaast ligt langs de Steenwijker Aa (en zijbeken) totaal ongeveer 20 kilometer waterkering die cruciaal is in het tegengaan van wateroverlast op de direct aanliggende gronden. Deze keringen zorgen er voor dat waterstanden worden gekeerd die optreden met een kans van 1x per 10 jaar tot 1x per 100 jaar. Significante verlaging van deze keringen leidt tot structurele verhoging van de kans op wateroverlast in de omgeving

In het addendum van 19 mei jl. is nader onderzoek uitgevoerd ten aanzien van seismologische risico's. Het lijkt erger dan vooraf voorspeld maar toch blijft er sprake van categorie 1. Vermilion geeft aan dat dan volstaan kan worden met het meetstelsel van KNMI. Bij het winplan Wapse was ook sprake van cat. 1 maar hier adviseerde Tcbb om eigen meetapparatuur te plaatsen.

In de recente toelichting op het winplan is aangegeven dat het KNMI meetnet hierdoor uitgebreid kan worden en nauwkeuriger meetregistraties kan doen ook voor het veld Eesveen.

Advies

1. Wij adviseren u in aanvulling op de bodemdalingsprognose voor individuele gasvelden, een regionale overzichtskaart met de cumulatieve bodemdaling ten gevolge van alle gaswinningsactiviteiten in dat gebied, op te laten nemen in winningsplannen en dit mee te nemen in uw besluitvorming voor dit winningsplan. Ingeval sprake is van overige bodemdaling veroorzakende mijnbouwactiviteiten in de regio, zoals zoutwinning en waterinjectie, dienen die eveneens opgenomen te worden in de overzichtskaart.
2. Wij verwachten geen significante gevolgen voor het watersysteem en de oppervlaktewaterkwaliteit. Wij adviseren u een maximale bodemdaling te verbinden aan uw instemmingsbesluit met een numerieke waarde en bandbreedte voor de bodemdaling tot aan het moment dat de winning stopt (prognose volgens het winplan is 2027) en de naleving hiervan ter controle voor te leggen aan het SodM.
3. Wij adviseren u ons voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het meetplan voor de bodemdaling hierop inzage te geven. Daarnaast adviseren wij u bij het instemmingsbesluit op te nemen dat wij tijdig op te hoogte gesteld worden mocht gedurende de winning blijken dat de bodemdaling als gevolg van deze gaswinning niet binnen de in het winningsplan aangegeven grenzen verlopen.
4. Metingen rondom seismiciteit: voor zover wij kunnen beoordelen, zijn hiervoor geen maatregelen opgenomen in het winplan. Wij adviseren u richting Vermilion voorwaarden te stellen om frequent meetgegevens te overleggen uit het meetnet van het KNMI en de gemeente frequent te informeren over de bodemgesteldheid en mogelijke seismiciteit, hoe klein ook. De frequentie laten wij aan u over aangezien wij geen informatie hebben wanneer en hoe vaak gebruik gemaakt wordt van het betreffende meetnet.

3. Update van de seismische risicoanalyse en het winningsplan

Vanwege het feit dat er sprake is van een exploratieboring, is er nog veel onzekerheid over de omvang van de mogelijk aan te treffen gasvoorraad en de eigenschappen van het voorkomen. Ingeval er meer gas aangetroffen wordt dan gebruikt is als input voor de bodemdalings- en seismische risicoanalyse in het huidige winningsplan of in het geval dat de eigenschappen van het voorkomen significant afwijken dienen de bodemdalings- en seismische risicoanalyse opnieuw bepaald te worden. Mogelijk zal dan ook een nieuw winningsplan ingediend moeten worden.

Advies

Wij adviseren u Vermilion zo spoedig mogelijk te laten rapporteren over de door de boring Eesveen-02 aangetroffen hoeveelheid koolwaterstoffen en eigenschappen van het voorkomen en deze rapportage ter goedkeuring aan het SodM te laten voorleggen. De overige adviseurs (voor dit winningsplan) dienen hierover zo spoedig mogelijk te worden geïnformeerd. Indien sprake is van significante afwijkingen t.o.v. de prognoses, dient een nieuwe winningsplan te worden ingediend.

4. Waterafvoer

Het gaat bij dit winplan met name om de 2e put op de bestaande winlocatie. De winlocatie zelf ligt aan De Wulpen in Eesveen in de gemeente Steenwijkerland. Het gasveld dat aangeboord gaat worden, ligt in de gemeente Westerveld, voor een groot deel onder Wapserveen. Er is een vergunning voor Eesveen-01 om maximaal 100 miljoen m³ gas te winnen. Tot aan nu is hiervan ongeveer 40 miljoen gewonnen. Uit Eesveen-02 verwacht Vermilion tussen 100 en 630 miljoen m³ naar boven te halen tot aan 2027. Aan het eind van beide producties wordt verwacht dat er sprake zal zijn van een bodemdaling van max. 1 cm. Deze verwachting is gebaseerd op een meting uit 2015 en de gegevens van de niet meer in werking zijnde put Nijensleek.

In de put van Nijensleek vindt nu waterinjectie plaats afkomstig uit Eesveen-01. Uit het voorliggende winplan van Eesveen-02 wordt niet duidelijk of dat vrijgekomen water ook naar Nijensleek gaat. In de mondelinge toelichting door uw ambtenaren en Vermilion is aangegeven dat dit het water uit de nieuwe put ook naar Nijensleek gaat. Uit het winplan is niet duidelijk of de capaciteit van Nijensleek voldoende is en welke gevolgen dit heeft voor de vergunde situatie bij Nijensleek.

De locatie Nijensleek aan Bosschasteeg ligt in de gemeente Westerveld. Op 9 februari 2010 heeft uw Ministerie aan Vermilion toestemming gegeven om formatiewater in de diepe ondergrond te injecteren op de locatie Nijensleek. In de voorschriften behorende bij deze beschikking is opgenomen dat de meet- en registratieverplichtingen jaarlijks worden geëvalueerd en in de vorm van een jaarrapportage worden ingediend bij EZ. Wij zijn niet betrokken bij die jaarrapportages en kennen deze dan ook niet. Een toename van waterinjectie/wateropslag van Nijensleek en de mogelijke effecten hiervan zijn niet meegenomen in het winplan voor Eesveen-02.

Advies

Wij adviseren u hier bij de verdere besluitvorming op in te gaan of in elk geval de effecten hiervan in beeld te (laten) brengen. Daarnaast vragen wij u om inzage te krijgen in de verplichtingen van Vermilion aangaande de waterinjectie in Nijensleek.

5. Uitvoering

Het winplan gaat niet in op de periode direct na de proefboring. Deze proefboring vindt begin juli 2017 plaats. Het gas dat hier uit gewonnen wordt, wordt, naar wij aannemen, geleverd. De ervaring in Wapse is dat er een zogenaamde well-test is gedaan en dat winning binnen de periode van "proefboren" erg lang duurde. Na de proefboring volgde de procedure rondom het winplan, zo ook nu in Eesveen. Dit is voor de omgeving lastig uit te leggen omdat tijdens en na de proefboring "gewoon" gas gewonnen wordt en de procedure voor het winplan nog loopt. Het is raadzaam om inwoners maar ook de gemeente actief te informeren over de stappen (en mogelijke tussentijdse toestemmingen) die gezet worden voor, tijdens en na een proefboring.

Advies

Wij adviseren u bij uw instemmingsbesluit of zoveel eerder, indien mogelijk, helder en adequaat te communiceren richting inwoners, dorpsgemeenschappen en betrokken overheden over het verloop van de boring en winning erna.

Wij zien uw reactie op ons advies graag tegemoet.

Als u vragen heeft over deze brief kunt u contact opnemen met dhr. M. Betzema, juridisch beleidsadviseur milieu van de afdeling Inwoners & Ondernemers, telefoonnummer 14 05 21. Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende en duidelijk te hebben geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,
de secretaris, de waarnemend burgemeester,

drs. S.S. Weistra

J.H. Bats